

LLV Informācijas biuletenis * LLV Informācijas biuletenis

4. Nr.

1949

XI. 15.

L A P K R I Ģ I O 18.

Visi laisvi latvieši šimēt lapkrišio 18.d. mīni savas valstības proklamavīmo, īvykusio priēš 31 metus, sukaktī.

Tīktai vīdurīnē ir senesniojī karta patī prisīmēna dīzīaugsmīngo susījādīnīmo pilnas dīenas, kai po vīsa kraštā pasīsklēidē nauja, svarbī žīnīa. Jaunīmī vīsa tai, kas īvyko tuomet, pavīrto legēnda. Bet tai yra dīdīzīausī mūsā brāngēnybē īstrēmīme, svētimamē kraštē nebūtā vērta gyventī, klaidīžīoti po svētimus namus, jēi mēs gīlīai šīrdyse nenēštāmē vīltīes, vēl kada nors sugrīžīti ir pasīdaryti "vīēspādīlais savo gīmtōjē žēmējē", kai p dainuojamē vīenojē mūsā dainojē.

Gālingus žygius nuveikē tie, kurie stovējo priē Latvījos valdītībēs lōpīo. Nepaprastai sunkīosē sālīgōsē, kovojant priēš dvī dīdīzīausīas valstīyēs, reikējo īsko - votī nepriklāusomybē. Bet tai pavyko, ir uē tai tauta amžīnīai dēkinga to laīko dīdīesīems valstīyēs vīrams : Jonūi Čakstei, Gustavūi Zemgālīui, Karolīui Ulmanīui, Zīgfrīdūi Meierovīcūi ir kītiems, tāīpī mūsā kariams, kurie uē laīsvē liejō kraujā ir atīdāvē gyvybēs.

Nors laīkai dabār dar sunkēsni ir tamsa dar gīlesnē, vīsgī nenustojāmē vīltīes, kad mūsā valstīybē vēl kada nors atgīms, nēs jī per īlgus mētus pakankamāi īrodīzīusi savo pajēgumā gyvuoti ir īsīgyjusi tarptautīnīy teisīy.

Bet uē savo teisēs turīme kovoti, nors tai tuo tarpu galīma tīktai dīvasīnēms ir kultūrīnēms priēmōnēms. Ypād LLV su pasītenkīnīma galī līdīdyti, kad šīā kovā pālongvīna bendras līkīmas ir bōndradarbīavīmas su mūsā brōlīalais līetuvīalais.

D i o v e, l a i m i n k L a t v i j ā !

Olgerts Liepiņš

MINEKIME LIETUVIŲ IR LATVIŲ VIENYBES DIENĄ

LAPKRIČIO 28. I

LLV kviečia savo skyrius, taipgi ir lietuvių ir latvių apsigyvenimo vietas visame pasaulyje skirti lapkričio mėn. 28 dieną lietuvių ir latvių vienybės minėjimui. LLV tikslas - padaryti šią dieną nuolatinė švente, skirta aiščių vienybės idėjai.

Ką reiškia lapkričio 28? Turime prisiminti istoriją.

1561.m. lapkričio mėn. 28.d. Vilniuje tarp Livonijos ir Lietuvos atstovų sudaryta "Pasidavimo sutartis" apie vokiečių pasidavimą Lietuvos ir Lenkijos valdovui Zigmantui Augustui. Šios sutarties pasekoje likviduotas Vokiečių ordonas ir Rygos arkivyskopo valstybė. Livonija buvo sujungta su Lietuva.

Nepamirškime, kad vokiečių kryžiuočiai buvo tie, kurie 13 a. pastatė sieną tarp Latvijos ir Lietuvos. Prūsus, kuršius ir žemgalius užveikė smarkiose kovose. Latvius užveikė klasta. Lietuviai ir žemaičiai, kurie gyveno Aistijos viduryje, suspėjo susijungti valstybėje ir rasti sąjungininkus slavų tautose. Tokiu būdu Lietuvos valstybė pasidarė aiščių nacijos laisvės tvirtovė ir pasipriešinimo kovos vadovu. Nuo šios kovos priklausė mūsų tautos egzistencija. Jei vokiečių kryžiuočiai būtų užkariavę visą Baltijos pakrantę nuo Vislos iki Suomų įlankos, tad čia būtų galima vientisa vokiečių valstybė, kuri turėtų ir tiesioginį susikėlimą su Vokietija sausumos keliu. Tokiose sąlygose aiščių ir estų tautos būtų suvokietintos, kaip tai jau įvyko su atskira prūsų gentimi. Genialūs Lietuvos valdovai padarė Lietuvos valstybę nesulaužamu skydu, kuris atrėmė kryžiuočių tvaną. 1410 metais amžinai nepamirštamame Žalgirio mūšyje vokiečių riteriai buvo lemiamai sumušti, ir nuo to laiko prasidėjo atoslūgis. Pirmiausia iš žlugo ordonas Prūsijoje po Lenkijos galia, o po tuo atėjo galas ir ordinui Livonijoje 1561 metais lapkričio mėn. 28.d.

Kryžiaus karą metu Lietuvai nepavyko išlaisvinti Latvija ir Prūsija iš vokiečių galios, bet šis tikslas, kiek tai liečia Latvija, buvo pasiektas lapkričio 28 sutartimi. Tokiu būdu lapkričio 28 - tai Lietuvos ir Latvijos susivienijimo diena senovėje. Taip lapkričio 28 yra kryžiaus karą tikroji užbaiga. Kryžiaus karai pasibaigė mūsų tautos nacionaline pergale ir suskaldytųjų kraštų sujungimu vienoje valstybėje. Ko nepasiekė Mindaugas 13 amžiuje, tą pasiekė Zigmantas Augustas 16 amžiuje.

Įvertinant tos gaidynės įvykius, kuri sekė lapkričio 28, neturime pamirėti ir šio laikotarpio bendras apystovas. 16 amžiuje ir Lietuvoje įsisteigė baudžiava. Lietuvių aristokratija pasitraukė nuo tautinių tradicijų ir internacionalizavosi. Todėl ir suprantama, kad pasiekti lietuvių ir latvių kraštų politinė vienybė nepareikšė reikšmingo susitarinimo kultūrinio atveju, kad atgimtų aiščių tautos dvasia ir išsilygintų svetimų tautų sudaryti nesutikimai. Tačiau ir šis laikotarpis turi ryškų pavyzdį, kad lietuvių valdantieji sluoksniai taipgi pilnumoje suprato susivienijimo fakto nacionalinę reikšmę. Lietuvių kilniausių patriotų tikslas buvo kiek galint, išjudinti vokiečių sutvertą socialinę santvarką ir atimti vokiečiams taipgi dvasinį viešpatavimą Livonijoje. Mikalojus Radvilos ir Jono Chodkevičiaus vardai pasiliks nepamirštami ir Latvijos istorijoje. Jono Chodkevičiaus herbą - baltas aitvaras raudoname dugne - dabar puošia Latvijos valstybės herbas.

Nors ir dviejų šimtmečių vienybės laikotarpyje nebuvo pasiekta kultūrinė vienybė, tai bent politinis susijungimas dar šiuos duėjus šimtmečius išgelbėjo latvių tautą nuo rusų jungo. Naujoji rusų didžioji valstybė Maskva, nusikrėdus totorių jungo, veržėsi į Baltijos jūros pakrantę. Idėjimai, moraliai ir politiniai smunkandio-

ji vokiečių galybė Livonijoje nepajėgė rusams šio kelio užkirsti. Jonas Ziaurasis 1558.m. pradėjo šio krašto užkariavimą. Rusams atiteko pilys ir miestai. Gyventojai buvo kankinami, lygiai kaip ir baltiuose 140/41.metuose ir išvežiami kaip ir 1941.m. birželio mėn.14.d.

Lapkričio 28 sutartimi įgytąsias teises Lietuvai prisiėjo ginti jėga ir Livoniją atkariauti Maskvai ginklu rankoje. Tikslai visos Lietuvos ir Lenkijos bendromis jėgomis Stepono Batoro karinis ir politinis talentas pajėgė užveikti Joną Ziaurąjį ir atremti jo puolimus Baltijos pakrantei. Galingą, tironišką ir išdidų Maskvos despotą Zapoljės taikos sutartimi 1582.m. buvo priverstas išsižadėti Livonijos ir po dviejų metų mirė, didžios kartybės prislėgtas. Baltus rusų jungas buvo nukreiptas nuo Latvijos iki pat 18.amžiui. Rusija įsiėmė visoje Baltijoje tikslai žlugus sujungtai Lenkijos-Lietuvos valstybei 1795.m., o antrą kartą jai pavyko tai pasiekti dabar mūsų akivaizdoje.

Bet nemažesnė reikšmė šis susijungimas turėjo ir Lietuvai. Nesunku suprasti, ką reikštų Rusijos išsiplėtojimas Lietuvos šiaurėje iki pat Palangos. Livonija dengė Lietuvos sienas. Tokiu būdu Lietuva turėjo galimybę sėkmingai kovoti ir nunešti savo laisvės žibintą iki pat 19.amžiaus slenksčio.

Savo laisvę Baltijos tautos gali išlaikyti tikslai bendromis jėgomis. Tą mums jau mokė istorija. Istorijos pamoką turime įsidėmėti, jei nenorime dingti iš tautų bendruomenės. Mums svarbiausi lietuvių ir latvių vienybė, nes tai yra aiški nacionalinis pagrindas. Visuose kontinentuose laisvame pasaulyje Baltijos tautų bendruose susitelkimo centruose dėsime kertinius akmenis atečiai ir kariškių atvangumų stengsimės atgauti praleistą - būdami verti savo tautos kilnių tradicijų.

LLV - v e i k l a .

Centro valdyba kviečia visus skyrius, kuriuose yra ir lietuvių, Latvijos valstybės šventės išvakarėse lapkričio 17.d. praėjusių metų pavyzdžiu suruošti iškilmingus Latvijos valstybės šventės minėjimus lietuvių visuomenei su programa lietuvių kalboje. Be to lietuvių visuomenė ir jos atstovai kviečiami dalyvauti latvių iškilnėse lapkričio 18.d. Šia veikla LLV nori pabrėžti, kad Latvijos šventės yra ir Lietuvos šventės, ir Lietuvos šventės yra Latvijos šventės.

Į Hannoverio skyriaus veiklą tam tikrą įtaką padarė tebesitėjanti nėsantalka stovykloje, kuri tebėra tarp lietuvių ir latvių grupių oficialinių organų. Linotų trukmų išsiaiškinimui skyrius š.m. rugsėjo 30.d. suruošė diskusiją vakarą, kur referatą skaitė lietuvių komiteto narys pulkin.E.Reikenis. Referatas buvo išreikštas gana aštriose formose. Referate pasiūlyta rezoliucija projektą kartu su referatu susirinkimas nutarė įteikti skyriaus valdybai. Paskutiniąjį apsiėmė surinkti visą medžiagą, kuri nusiviečia ginčijamus klausimus iš abiejų pusių, ir numatė klausimus įteikti neutraliai trečiųjų komisijai. Kad ir koki būtų rezultatai, reikia apsisilestauti, kad vietos nesusipratiškai praktiškame gyvenime kadaise trukdo didesnių tikslų pasiekimą.

Lübeck'o skyriaus veikla. Dėlai narių judėjimo įvykę pasikeitimai ir Lübeck'o skyriaus valdyboje. Buv. Centro valdybos sekretorius Vl. Pauža išvykęs į JAV, bet buv. stovyklos komendantas padėjėjas J.Marengolas į Australiją. Dir.V.Davilas tarnauja juridiniu patarėju Oldenburge, o mok. K.Zutis persikėlęs mokytojauti Klingenbergio vaikų stovyklon. Jų vieton valdybon įeina kandidatai: OV narys P.Zundė, p.Glomžionė, sportininkas R.Sisenis ir J.Kivitis.

Lübeck'o skyrius priėmęs nariu Slezvigo-Holšteino ir Hamburgo apygardos latvių atstovą St.J.undzempą.

Tautiešiams iissiskleidziant, Lübeck'e paskutiniu laiku jokie paren-
gimai beveik nebeimanomi, uztat LLV šimet lapkričio 18 kviečia tikrai
interriā nariū sueigā Churchill stovykloje.

Dedelstorfo skyrius ryšyje su stovyklos perkēlimu beveik visi-
škai iissklādytas, ir nariai padalinti po Diepholz'o, Burgdorfo, Lehr-
te's, Lingen'o ir Wolterdingen'o stovyklas, taipogi dalis etsirado ir
Hannoverijē. Dedelstorfo skyriū sudarē vieni latviai. Jis vedē pre-
cyžiškiausiai reikalus su centro valdyba. Skyrius iisaugo savo laiku
iš Wolterdingen'o skyriaus, ir jo pirmininkas buvo dir. K.Likums. Ne-
didelē dalis skyriaus nariū dar likusi vietoje ir šilimybiū ribose
veiklā tēs toliau.

Centro valdybos ipareigotas, LLV narys ir latviū draugijės "Euro-
pos Unija" generalinis sekretorius M.Gulbis aplankē Sengwarden'ā ir
Emdenā, kur gyvena didesnis LLV nariū skaičius. Buvo numatyta iisaiš-
kinti, ar minėtose vietose galima iisteigti LLV skyrius. LLV didžiausias
priešas, kaip dabar visur Vokietijoje, pasirodē nestabilitetas, nes
iš minėtųjų stovyklā artimiausiu laiku išvyksta daug nariū ir stovyk-
lā gyventojus numatyta visokio būdu perkilnoti. Skyriaus iisteigimą
Sengwarden'e jau praėjusią vasarā buvo pradējęs Martin's Ozoliņš. Seng-
warden'e M.Gulbis š.m. rugsejo 20.d. skaitē paskaitā "Baltijos vieny-
bēs ir Europos Unijos reikalingumas", kurā aplankē apie 250 žm. Referen-
tui iiteikē gēles.

LLV laidos:

LLV ipareigota, leidykla "Latviskais Vārds" Hannoverijē iisleido
sekandios knygos -

A.Augatkalns "Lietuviū kalbos elementai", 3.laida.36 psl. Duota
lietuviū kalbos gramatika, keli tekstai su tuose esančių žodžių žody-
nu. Savo laiku knygojē paruošta latviū gimnazijoms. Laida iisparduota.

M.Zyverto tragedija "Galia" su mag.hist.J.Brach'o įvadu apie Mindau-
gā ir jo laikotarpį ir su Aistijos genčių ir Mindaugo valstybės žemē-
lapiū eskizais. Rotacijos laida. Kaina DM 1,50. Tragedija vaizduoja
vienybės ir galios problemas lemiamajame 13. amžiuje, panašai kaip tai
jau pavaizdavo J.Rainis tragedijoje "Indulis ir Ārija". Rygoje 1943/44.
m. sezonoje "Galia" buvo įdomiausias inscenavimas Dailės teatre. Susi-
įdomėjimą, kokią tragedija išsaukē vokiečių okupacijos metu, galima su-
lyginti tik su Rainio "Ugnis ir naktis" pastatymais tarp 1905.m. revo-
liucijos ir 1.pasaulinio karo. LLV paraginant, "Galia" gana iiskilmin-
game inscenavime buvo latviū invalydū ansamblio, režisorei P.Brektei
vādovaujant, pastatyta Harco kalnuose po atviru dangumi.

"Latviū Dainos" - latviū dainos mišram chorui su tekstovertimu
lietuviškai. Rotacijos laida, kainuoja DM 1,-. Turiny: Latvijos himnas,
Alfredo Kalninio "Nei kalnā aukštybēs", A.Feilo "Giria balta sidabrinē",
prof.J.Vytolo "Trīs jaunos sesės" ir A.Jurjano "Pūsk, vėjeli!". Pabai-
goje trumpa minėtųjų kompozitū apžvalga. Leidinys skirtas Latvijos
nepriklausomybės 30 metų sukaktavoms paminėti (1948.).

Ruošiama Ernesto Brastinio "Dēlei latviškiosios Latvijos". Turiny
gražiausi Ernesto Brastinio straipsniai apie nacionalizmą ir tautinės
kultūros klausimus. Knyga bus iisleista rotatoriaus technika, apribota-
me egz. skaičiuje, ir subskribentams kainos DM 3,-.

Visi minėtieji leidiniai pareikalausiami! Dē. Birzgale - Hannover-
Stöcken, Baltio Camp "Accu", 18. Germany.

Leidējas: LLV/SB - Goesthacht vor Hamburg, Spakenberg III.

Redaktorius: Emils S k u j e n i o k s